

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2020/21:MJU21

Förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till dels en ny lag för att skydda leverantörer som säljer jordbruks- och livsmedelsprodukter mot vissa otillbörliga handelsmetoder, dels ändring i offentlighets- och sekretesslagen. Regeringens lagförslag syftar till att genomföra direktiv (EU) 2019/633 i svensk rätt och innebär att det införs förbud för köpare med en årsomsättning på över motsvarande 2 miljoner euro att använda vissa otillbörliga handelsmetoder mot leverantörer. Propositionen innehåller även förslag till bestämmelser om tillsyn och sanktioner mot den som bryter mot förbuden mot otillbörliga handelsmetoder.

Den nya lagen och lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 november 2021.

Vidare föreslår ett enigt utskott ett tillkännagivande till regeringen om att den ska utvärdera lagens konsekvenser och villkoren för köpare, leverantörer och primärproducenter i jordbruks- och livsmedelskedjan.

Utskottet anser att riksdagen bör avslå övriga motionsyrkanden.

I betänkandet finns en reservation (V) och ett särskilt yttrande (SD).

Behandlade förslag

Proposition 2020/21:134 Förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter.

Fyra yrkanden i följdmotioner.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	4
Utskottets överväganden	5
Förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter	5
Undantagande av de största leverantörsföretagen	15
Utvärdering av lagens konsekvenser	19
Reservation	23
Undantagande av de största leverantörsföretagen, punkt 2 (V)	23
Särskilt yttrande	24
Sverigedemokraternas förslag med anledning av regeringens lagförslag (SD)	24
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	25
Propositionen	25
Följdmotionerna	25
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	26

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter
 2. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).
- Därmed bifaller riksdagen proposition 2020/21:134 punkterna 1 och 2.

2. Undantagande av de största leverantörsföretagen

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:3908 av Elin Segerlind m.fl. (V) och

2020/21:3914 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 1.

Reservation (V)

3. Utvärdering av lagens konsekvenser

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen ska utvärdera lagens konsekvenser och villkoren för köpare, leverantörer och primärproducenter i jordbruks- och livsmedelskedjan och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen delvis motion

2020/21:3911 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 3 och avslår motion

2020/21:3914 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 2.

Stockholm den 1 juni 2021

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Jessica Rosencrantz

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jessica Rosencrantz (M), Maria Gardfjell (MP), Hanna Westerén (S), Isak From (S), John Widegren (M), Runar Filper (SD), Magnus Manhammar (S), Kristina Yngwe (C), Elin Segerlind (V), Betty Malmberg (M), Martin Kinnunen (SD), Magnus Oscarsson (KD), Marlene Burwick (S), Nina Lundström (L), Staffan Eklöf (SD), Ulrika Heie (C) och Markus Selin (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlar utskottet proposition 2020/21:134 Förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter. Lagförslagen har granskats av Lagrådet.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut redovisas i bilaga 1. Regeringens lagförslag redovisas i bilaga 2.

Med anledning av propositionen har tre motioner väckts med sammanlagt fyra yrkanden. Förslagen i motionerna redovisas även de i bilaga 1.

Vid utskottets sammanträde den 29 april lämnade representanter för Lantbrukarnas Riksförbund och Livsmedelsföretagen information till utskottet om sin respektive syn på regeringens lagförslag.

Vid utskottets sammanträde den 6 maj lämnade representanter för Svensk Handel och Visita information till utskottet om sin respektive syn på regeringens lagförslag.

Vid utskottets sammanträde den 18 maj redogjorde Konkurrensverkets generaldirektör och hans medarbetare för sin bedömning av vissa frågeställningar om regeringens lagförslag.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Regeringen föreslår en ny lag som genomför Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/633 av den 17 april 2019 om otillbörliga handelsmetoder mellan företag i jordbruks- och livsmedelskedjan (nedan direktivet). Lagförslaget syftar till att skydda leverantörer av jordbruks- och livsmedelsprodukter mot vissa otillbörliga handelsmetoder. Genom den nya lagen införs det ett förbud för köpare med en årsomsättning på över motsvarande 2 miljoner euro att använda vissa handelsmetoder mot leverantörer. I den föreslagna lagen finns även bestämmelser om tillsyn och om sanktioner för den som bryter mot förbuden mot otillbörliga handelsmetoder. I regeringens lagförslag finns dessutom ett förslag till ändring i offentlighets- och sekretesslagen.

Den nya lagen och lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 november 2021.

Utskottets överväganden

Förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag om dels en ny lag för att skydda leverantörer som säljer jordbruks- och livsmedelsprodukter mot vissa otillbörliga handelsmetoder, dels ändringar i offentlighets- och sekretesslagen.

Bakgrund

Frågan om god affärssed och otillbörliga handelsmetoder (unfair trading practices, UTP) i handeln med livsmedel har diskuterats på EU-nivå under flera års tid. År 2009 föreslog kommissionen i meddelandet En bättre fungerande livsmedelsförsörjningskedja i Europa (COM(2009) 591) åtgärder för att eliminera orättvis kontraktspraxis mellan de olika aktörerna i livsmedelskedjan. Frågan behandlades därefter i flera meddelanden och rapporter samt i en grönbok från 2013 (COM(2013) 37). År 2013 inrättades även leverantörskedjeinitiativet Supply Chain Initiative (SCI) inom ramen för kommissionens högnivåforum för en bättre fungerande livsmedelskedja. SCI är ett forum för tidig och utomrättslig tvistlösning. Enligt kommissionen har initiativet spelat en viktig roll när det gäller att öka medvetenheten om otillbörliga handelsmetoder och främja ett rättvist affärsbruk. Deltagandet i SCI är emellertid frivilligt, och SCI kan inte heller införa påföljder.

I juli 2014 antog kommissionen ett meddelande om bekämpning av otillbörliga handelsmetoder vid affärer mellan företag i livsmedelskedjan (COM(2014) 472). Enligt kommissionen definieras otillbörliga handelsmetoder som sådana som avviker från principer om god affärssed, sunt förnuft och rättvis behandling. I praktiken handlar det om överföring av egna affärsrisker och kostnader från starkare till svagare aktörer i livsmedelskedjan. Enligt kommissionen finns det en utbredd enighet om att otillbörliga handelsmetoder förekommer inom hela livsmedelskedjan. Otillbörliga handelsmetoder kan pressa aktörernas vinster och marginaler, vilket kan leda till en felaktig resursanvändning och t.o.m. hota livskraftiga företag. Exempelvis kan retroaktiva unilaterala minskningar av mängden färskvaror som beställts leda till inkomstbortfall för en aktör som kanske inte så lätt kan hitta alternativa avsnittningsmöjligheter. Sena betalningar för färskvaror efter att de levererats och sålts av köparen utgör en extra kostnad för leverantören. Eventuella krav på leverantören att ta tillbaka produkter som inte har sålts kan utgöra en otillbörlig överföring av risken till leverantören som påverkar dennes

planering och investeringar. Om leverantörer blir tvungna att delta i distributörers allmänna säljfrämjande åtgärder utan att kunna dra några fördelar av dem kan deras marginal minska alltför mycket.

Europaparlamentet har uppmanat kommissionen att lägga fram förslag till en EU-ramlagstiftning för att komma åt problemen, bl.a. i en resolution 2016 i vilken Europaparlamentet uttalade att en unionsrättslig lagstiftning var nödvändig för att bekämpa otillbörliga handelsmetoder och för att säkerställa att europeiska jordbrukare och konsumenterna omfattas av rättvisa försäljnings- och inköpsvillkor.¹ År 2017 uppmanade rådet kommissionen att ta fram en konsekvensbedömning för att föreslå en EU-ramlagstiftning eller icke lagstiftande åtgärder för att motverka otillbörliga handelsmetoder.

Våren 2018 antog kommissionen ett förslag till direktiv om otillbörliga handelsmetoder mellan företag i livsmedelskedjan (COM(2018) 173) med syftet att minska förekomsten av otillbörliga handelsmetoder i livsmedelskedjan genom att införa en gemensam miniminivå för skydd i hela EU. Avsikten var inte att definiera alla handelsmetoder som kan vara otillbörliga utan att upprätta en kort förteckning över särskilt förbjudna otillbörliga handelsmetoder. I april 2019 antogs Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/633 om otillbörliga handelsmetoder mellan företag i jordbruks- och livsmedelskedjan. Direktivet benämns ofta UTP-direktivet.

Redan innan förslaget till direktiv lades fram hade en majoritet av EU:s medlemsstater specifik nationell lagstiftning mot otillbörliga handelsmetoder mellan företag i jordbruks- och livsmedelskedjan. Medlemsstaternas regler mot och hantering av otillbörliga handelsmetoder skiljer sig dock mycket från varandra. På EU-nivå bedömdes denna differentiering kunna störa handeln på den inre marknaden.

Sverige är en av åtta medlemsstater som saknar specifik lagstiftning mot otillbörliga handelsmetoder i jordbruks- och livsmedelskedjan. Det finns dock regler som på olika sätt reglerar möjligheten att använda olika handelsmetoder i jordbruks- och livsmedelskedjan, bl.a. i konkurrens- och marknadsföringsrätten och inom civilrätten. Till skillnad från direktivet är dessa regleringar generella och tar alltså inte sikte på den specifika sektor som direktivet gäller.

Som följer av artikel 288 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) är det upp till de enskilda medlemsstaterna att bestämma form och tillvägagångssätt för nationellt genomförande av direktivet. En allmän utgångspunkt bör dock vara att avvika så lite som möjligt från direktivets ordalydelse. Så långt det är möjligt bör regleringen samtidigt harmoniera med nationell lagstiftningsterminologi och systematik.

Direktivet

Direktivet syftar till att bekämpa otillbörliga handelsmetoder i förhållanden mellan köpare och säljare i jordbruks- och livsmedelskedjan (artikel 1.1). I

¹ Europaparlamentets resolution av den 7 juni 2016 om otillbörliga affärsmetoder i livsmedelskedjan (2015/2065(INI)).

detta syfte föreskrivs i direktivet en minimilista över förbjudna otillbörliga handelsmetoder mellan köpare och leverantörer i jordbruks- och livsmedelskedjan. En minimiskyddsnivå inom unionen mot otillbörliga handelsmetoder bör införas för att minska förekomsten av sådana metoder som kan komma att få en negativ inverkan på jordbruksbefolkningens levnadsstandard (skälsats 1).

Direktivet är ett s.k. minimidirektiv, vilket innebär att medlemsstaterna kan införa eller behålla nationella bestämmelser som ger ett starkare skydd än vad som följer av direktivet, så länge bestämmelserna är förenliga med den övriga EU-rätten. Direktivet kompletterar befintliga regler, inklusive de som fastställts genom frivilliga initiativ som exempelvis SCI (skälsats 41). Avsikten med direktivet är därmed inte att definiera alla handelsmetoder som kan vara otillbörliga utan att upprätta en minimiförteckning över de allvarligaste formerna av otillbörliga handelsmetoder.

Direktivet är tillämpligt på vissa otillbörliga handelsmetoder som förekommer vid kommersiell försäljning av jordbruks- och livsmedelsprodukter. Den närmare definitionen av uttrycket finns i artikel 2.1. Direktivet är tillämpligt när antingen köparen, säljaren eller båda är etablerade i EU. Även köpare som är etablerade utanför unionen kan således komma att omfattas av de nya reglerna. Regleringen omfattar däremot inte handelsmetoder mellan leverantörer och konsument. UTP-direktivet är således inte tillämpligt i relation till slutkonsumenten (artikel 1.2).

Skyddet som direktivet ger är avsett att gynna jordbruksproducenter och leverantörer av jordbruks- och livsmedelsprodukter, beroende på deras relativa förhandlingsposition (skälsats 10). Det är avsett att gälla för större köparens marknadsbeteende gentemot leverantörer som har en svagare förhandlingsposition (skälsats 14). Mot denna bakgrund utgår tillämpningsområdet för direktivet från en trappmodell i fem steg som grundar sig på leverantörens och köparens relativa storlek sett till årsomsättning. Varje kategori leverantörer skyddas vid affärer med köpare ur en större kategori (artikel 1.2). Direktivet är alltid tillämpligt när en köpare av jordbruks- och livsmedelsprodukter är en offentlig myndighet, under förutsättning att leverantören har en årsomsättning på högst 350 miljoner euro.

Den centrala delen av direktivet utgörs av förbuden i artikel 3. Direktivets minimikrav omfattar totalt 16 otillbörliga handelsmetoder. Av dessa återfinns 10 på den s.k. svarta listan. Dessa handelsmetoder är under alla förhållanden att betrakta som otillbörliga och därmed förbjudna (artikel 3.1). 6 av handelsmetoderna återfinns på den s.k. grå listan. Dessa handelsmetoder är att betrakta som otillbörliga och därmed förbjudna om parterna inte tidigare klart och tydligt har kommit överens om dem i avtal (artikel 3.2). Eftersom såväl den svarta som den grå listan innehåller olika särregler om flera otillbörliga handelsmetoder är gränsdragningen mellan de bägge listorna inte knivskarp.

Vidare innehåller direktivet bestämmelser om krav på nationella tillsynsmyndigheter och deras verksamhet. Medlemsstaterna ska se till att det finns

effektiva metoder för att bekämpa otillbörliga handelsmetoder så att efterlevnaden av direktivet säkerställs.

Varje medlemsstat ska i detta syfte utse en eller flera tillsynsmyndigheter (artikel 4) med nödvändiga kunskaper och befogenheter (artikel 6). Tillsynsmyndigheten ska bl.a. kunna bedriva egna undersökningar och förbjuda otillbörliga handelsmetoder. Därutöver innehåller direktivet bestämmelser om rapportering och samarbete mellan de nationella tillsynsmyndigheterna samt om utvärdering.

Direktivet ska genomföras i medlemsstaternas nationella lagstiftning senast den 1 maj 2021 och tillämpas senast den 1 november 2021 (artikel 13). Företagen har därefter en möjlighet att anpassa sina ingångna avtal under en övergångsperiod på tolv månader från det att den nationella lagstiftningen offentliggjorts, dvs. i praktiken som längst till den 1 maj 2022 (artikel 1.4).

Propositionen

Direktivets genomförande i svensk rätt

Regeringen föreslår att direktivet om otillbörliga handelsmetoder mellan företag i jordbruks- och livsmedelskedjan ska genomföras i en ny lag. Lagen ska skydda leverantörer av jordbruks- och livsmedelsprodukter mot vissa otillbörliga handelsmetoder.

Som skäl till sitt förslag framhåller regeringen att det står klart att befintlig svensk lagstiftning inte är tillräcklig för att uppfylla direktivets krav. Direktivet bör genomföras genom en ny samlad lagstiftning. En fördel med att genomföra direktivet i en särskild lag i stället för i befintlig lagstiftning är bl.a. att direktivets syfte tydliggörs. Regeringen framhåller vidare att det i direktivet inte finns någon definition av jordbruks- och livsmedelskedjan; däremot definieras jordbruks- och livsmedelsprodukter. Den nya lagen bör därför syfta till att skydda leverantörer som säljer jordbruks- och livsmedelsprodukter mot vissa otillbörliga handelsmetoder.

Regeringen föreslår att uttrycken *jordbruks- och livsmedelsprodukter*, *köpare* och *leverantör* ska definieras i lagen. Definitionerna ska i sak motsvara de som finns i direktivet.

Med *myndigheter* ska vid tillämpning av lagen jämnställas

1. beslutande församlingar i en kommun eller en region eller motsvarande i andra medlemsstater i EU
2. offentligt styrda organ enligt definitionen av dessa i lagen om offentlig upphandling och
3. sammanslutningar av en eller flera myndigheter, beslutande församlingar eller offentligt styrda organ.

Regeringen föreslår vidare att lagen ska tillämpas på köpare av jordbruks- och livsmedelsprodukter om leverantören eller köparen är etablerad i Sverige. När det gäller myndigheter som är köpare ska lagen tillämpas om myndigheten är etablerad i EU och leverantören eller myndigheten är etablerad i Sverige.

Lagen ska inte tillämpas om köparen är konsument.

Regeringen föreslår vidare att lagen ska gälla för köpare som har en årsomsättning som motsvarar mer än 2 miljoner euro. Kravet på viss årsomsättning ska inte gälla myndigheter.

Som skäl till sitt förslag framhåller regeringen inledningsvis att medlemsstaterna har möjlighet att införa nationella regler som går längre än vad direktivet kräver, så länge dessa regler är förenliga med EU-rätten. Regeringen framhåller vidare att ett genomförande enligt direktivets trappmodell skulle innebära risk för oönskade effekter och en administrativ börda för såväl företagen som tillsynsmyndigheten. Regeringen anser att systemet ska vara så enkelt som möjligt att förstå och tillämpa utan att för den sakens skull omfatta en stor mängd aktörer där det egentligen inte finns så stora problem. Att den nya lagen blir tillämplig för köpare med en omsättning över gränsen på 2 miljoner euro, oavsett leverantörens omsättning, innebär det att även stora leverantörer blir skyddade när de levererar till köpare som har en omsättning över gränsen. Detta är enligt regeringens mening rimligt med tanke på hur förhandlingsstyrkan mellan aktörerna ser ut inom den svenska dagligvaruhandeln.

Sammantaget finner därför regeringen att den nya lagen bör gälla oavsett leverantörens omsättning för alla köpare med en årsomsättning som motsvarar mer än 2 miljoner euro. Enligt regeringens bedömning har utökningen av vilka företag som i förhållande till direktivet omfattas av den nya lagen inte någon diskriminerande effekt. Reglerna kommer att gälla lika för alla företag över en viss storlek oavsett om de är etablerade i Sverige eller något annat land inom EU. Att låta reglerna omfatta fler köpare och transaktioner kan potentiellt påverka handeln i förhållande till andra EU-länder som genomför direktivet enligt trappmodellen. Det föreslagna genomförandet bidrar dock till att skydda parter vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter med en svagare förhandlingsposition, vilket är direktivets syfte.

Regeringen redovisar därefter sina förslag om vilka otillbörliga handelsmetoder som ska vara förbjudna. Direktivets minimikrav omfattar totalt 16 otillbörliga handelsmetoder. De handelsmetoder som ska vara förbjudna finns uppräknade i direktivets artikel 3. Av dessa återfinns 10 på den s.k. svarta listan (artikel 3.1) och 6 på den s.k. grå listan (artikel 3.2).

I fråga om genomförande av den svarta listan föreslår regeringen att det ska införas ett förbud mot sena betalningar för köpare av jordbruks- och livsmedelsprodukter. För avtal som innebär att produkterna ska levereras regelbundet får leverantören inte betala senare än 30 dagar efter

1. dagen då leveransperioden löper ut, om leveranser har gjorts under den avtalade leveransperioden eller
2. dagen då det belopp som ska betalas för leveransperioden fastställs, om den dagen infaller senare än den dag då leveransperioden löper ut.

Om det är köparen som fastställer det belopp som ska betalas ska betalningsperioden alltid löpa från dagen då leveransperioden löper ut, om leveranser har gjorts under den avtalade leveransperioden.

Den avtalade leveransperioden ska anses omfatta högst 30 dagar.

För avtal som inte innebär att jordbruks- och livsmedelsprodukter ska levereras regelbundet ska betalningsperioden om 30 dagar löpa från

1. leveransdagen eller
2. dagen då det belopp som ska betalas fastställs, om denna dag infaller senare än leveransdagen.

Om det är köparen som fastställer det belopp som ska betalas ska betalningsperioden löpa från leveransdagen.

De undantag från angivna betalningstiders tillämpningsområde som anges i direktivets artikel 3.1 andra stycket andra strecksatsen och tredje stycket ska införas som särskilda undantagsbestämmelser.

Därutöver gör regeringen bedömningen att undantaget i artikel 3.1 andra stycket första strecksatsen, om direktivets förhållande till följder och påföljder av sena betalningar i direktiv 2011/7/EU, inte behöver införas i den nya lagen.

I fråga om sena annulleringar föreslår regeringen att det ska införas ett förbud mot att en köpare av jordbruks- och livsmedelsprodukter annullerar en order med kortare varsel än 30 dagar.

Regeringen ska få meddela föreskrifter om att en kortare period än 30 dagar ska gälla i särskilda sektorer.

Regeringen föreslår att det ska införas ett förbud mot att en köpare av jordbruks- och livsmedelsprodukter ensidigt genomdrivar en ändring av villkoren i ett avtal i fråga om intervall, metod, plats, tid eller volym för en leverans, kvalitetskrav, betalning eller pris. Förbudet ska också gälla ändring av villkoren för tillhandahållandet av vissa angivna tjänster.

Vidare föreslår regeringen att det ska införas ett förbud mot att en köpare av jordbruks- och livsmedelsprodukter kräver betalning av leverantören för sådant som inte är kopplat till leverantörens försäljning.

Regeringen föreslår att det ska införas ett förbud mot att en köpare av jordbruks- och livsmedelsprodukter begär att leverantören ska betala kostnaderna för försämring som sker, eller förlust som uppkommer, i köparens lokaler eller efter det att den köprättsliga risken har övergått till köparen, när sådan försämring eller förlust inte beror på leverantörens försumlighet eller fel.

Regeringen föreslår att det ska införas ett förbud mot att en köpare av jordbruks- och livsmedelsprodukter inte tillmötesgår leverantörens begäran att få en skriftlig bekräftelse av villkoren i ett avtal. Förbudet ska inte gälla om avtalet avser jordbruks- och livsmedelsprodukter som en medlem av en producentorganisation levererar till organisationen om organisationens stadgar eller de regler och beslut som fastställs i eller följer av stadgarna innehåller bestämmelser med liknande effekt på villkoren i avtalet.

Därutöver föreslår regeringen att det i den nya lagen ska införas en upplysningsbestämmelse om att bestämmelser om obehöriga angrepp på företags-hemligheter finns i lagen (2018:558) om företags-hemligheter.

Regeringen bedömer att det inte behöver införas något särskilt förbud i den nya lagen mot att en köpare av jordbruks- och livsmedelsprodukter anskaffar, använder eller röjer leverantörens företags-hemligheter.

Regeringen föreslår vidare att det ska införas ett förbud mot att en köpare av jordbruks- och livsmedelsprodukter hotar att vidta eller vidtar kommersiella repressalier mot en leverantör som utövar sina avtalsenliga eller juridiska rättigheter.

Regeringen föreslår också att det ska införas ett förbud mot att en köpare kräver ersättning av leverantören för kostnaden för att hantera klagomål från sina kunder i samband med försäljningen av leverantörens jordbruks- och livsmedelsprodukter när det inte har förekommit försumlighet eller fel från leverantörens sida.

I fråga om genomförande av den grå listan föreslår regeringen att det ska införas förbud mot följande handelsmetoder som tillämpas av en köpare av jordbruks- och livsmedelsprodukter, om köparen och leverantören inte klart och tydligt har avtalat om dem i förväg:

1. att returnera osålda jordbruks- och livsmedelsprodukter till leverantören utan att betala för dem
2. att returnera osålda jordbruks- och livsmedelsprodukter utan att betala för bortskaffandet av dem
3. att kräva betalning som ett villkor för att leverantörens jordbruks- och livsmedelsprodukter ska lagras, skyltas med eller listas eller för att tillhandahålla sådana produkter på marknaden
4. att kräva att leverantören ska betala för köparens marknadsföring av jordbruks- och livsmedelsprodukter och
5. att kräva att leverantören ska betala personalkostnader för att inreda lokaler som används vid försäljning av leverantörens jordbruks- och livsmedelsprodukter.

En handelsmetod som innebär att leverantören ska bära hela eller en del av kostnaden för rabatter på jordbruks- och livsmedelsprodukter som köparen säljer som en del av en marknadsföringskampanj är förbjuden om

1. köparen och leverantören inte klart och tydligt har avtalat om den i förväg och
2. köparen inte innan kampanjen inleds anger under vilken tidsperiod som åtgärderna ska genomföras och den förväntade mängd produkter som kommer att beställas.

Om en metod som avses i första stycket 3–5 eller andra stycket är tillåten och tillämpas i ett visst fall ska köparen på leverantörens begäran lämna en skriftlig beräkning av betalningen per enhet eller av den sammanlagda betalningen. Om en metod som avses i första stycket 3–5 är tillåten ska köparen också på

leverantörens begäran lämna en skriftlig kostnadsberäkning och underlaget för denna beräkning.

Regeringen bedömer avslutningsvis att det inte bör införas förbud mot fler handelsmetoder än vad direktivet kräver.

Tillsyn, ingripanden och sanktioner

Regeringen föreslår att tillsynsmyndigheten ska utöva tillsyn över att den nya lagen och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen följs.

Regeringen bedömer att det i en förordning bör anges vilken myndighet som ska vara tillsynsmyndighet. Regeringen bedömer även att direktivets bestämmelser som gäller underrättelser och information till anmälaren vid handläggning av anmälningar bör regleras i förordning. Det behövs inte någon författningsreglering med anledning av det som föreskrivs om tillsynsmyndighetens skyldighet att i vissa fall genomföra utredningar och rätten till försvar i direktivet.

Regeringen föreslår vidare att om det behövs för att tillsynsmyndigheten ska kunna utöva tillsyn ska myndigheten få förelägga

1. en köpare, leverantör eller någon annan att tillhandahålla uppgifter, handlingar eller annat och
2. den som förväntas kunna lämna upplysningar i saken att inställa sig till förhör på tid och plats som myndigheten bestämmer.

Tillsynsmyndigheten ska få besluta att ett sådant föreläggande ska gälla omedelbart.

Föreläggandet ska även få förenas med vite.

Den som ett föreläggande riktas mot ska inte vara skyldig att tillhandahålla en skriftlig handling vars innehåll kan antas vara sådant att en advokat eller en advokats biträde inte får höras som vittne om innehållet, och som innehas av advokaten eller biträdet eller av den som tystnadsplikten gäller till förmån för.

Om det behövs för att tillsynsmyndigheten ska kunna utöva tillsyn ska myndigheten ha rätt att få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen där köparen bedriver verksamhet, dock inte bostäder.

Tillsynsmyndigheten ska få begära handräckning av Kronofogdemyndigheten för att få sådant tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen. Då gäller bestämmelserna i utskottets betänkande om verkställighet av förpliktelser som inte avser betalningsskyldighet, avhysning eller avlägsnande. Kronofogdemyndigheten ska dock inte underrätta den som åtgärden ska genomföras hos innan verkställighet sker.

Regeringen bedömer att det inte bör införas någon begränsning av vem som får göra en anmälan till tillsynsmyndigheten. Föreskrifter om anmälan och utredning kan meddelas i förordning.

Regeringen föreslår även att tillsynsmyndigheten ska kunna besluta om administrativa sanktioner för överträdelser av förbuden mot otillbörliga handelsmetoder i den nya lagen.

Regeringen bedömer att det saknas anledning att införa bestämmelser om straffansvar för överträdelser av den nya lagen.

Regeringen föreslår att tillsynsmyndigheten ska få förelägga en köpare att upphöra med

1. att tillämpa en sådan handelsmetod som är förbjuden enligt den nya lagen och
2. att obehörigen angripa leverantörens företagshemligheter enligt lagen om företagshemligheter.

Föreläggandet ska gälla omedelbart om något annat inte beslutas. Tillsynsmyndigheten ska även få förelägga en köpare att lämna en skriftlig beräkning, eller en skriftlig kostnadsberäkning och underlaget för denna beräkning om köparen kräver betalning för vissa tjänster. Sådana förelägganden ska få förenas med vite.

I fråga om sanktionsavgifter föreslår regeringen att tillsynsmyndigheten ska få besluta att en köpare som har tillämpat en sådan handelsmetod som är förbjuden enligt den nya lagen ska betala en sanktionsavgift. Tillsynsmyndigheten ska även få besluta om en sanktionsavgift för en köpare som obehörigen har angripit leverantörens företagshemligheter enligt lagen om företagshemligheter. Sanktionsavgiften ska tillfalla staten. En sanktionsavgift ska tas ut även om överträdelsen av lagens förbud inte varit uppsåtlig eller oaktsam. Ringa överträdelser ska undantas från det avgiftsbelagda området.

Regeringen föreslår vidare att sanktionsavgiften inte får överstiga 1 procent av omsättningen föregående räkenskapsår för den som beslutet riktas mot. När sanktionsavgiftens storlek ska fastställas ska särskild hänsyn tas till överträdelsens art, varaktighet och omfattning. Hänsyn ska också tas till om den som beslutet riktar sig mot tidigare har överträtt förbudet.

I fråga om förfarandebestämmelser föreslår regeringen att ett beslut om sanktionsavgift ska meddelas inom fem år från det att överträdelsen upphörde.

Sanktionsavgiften ska betalas till tillsynsmyndigheten inom 30 dagar från det att beslutet har fått laga kraft eller inom den längre tid som anges i beslutet.

Om sanktionsavgiften inte betalas inom 30 dagar från det att beslutet har fått laga kraft eller inom den längre tid som anges i beslutet ska myndigheten lämna den obetalda avgiften för indrivning. Bestämmelser om indrivning av statliga fordringar finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Verkställighet ska få ske enligt utskottets bestämmelser.

En beslutad sanktionsavgift ska falla bort till den del beslutet om avgiften inte har verkställts inom fem år från det att beslutet fick laga kraft.

Regeringen föreslår därutöver att det inte ska beslutas om en sanktionsavgift för en överträdelse som omfattas av ett förbud vid vite om överträdelsen ligger till grund för en ansökan om utdömande av vitet.

Regeringen bedömer att direktivets krav i artikel 6.1 första stycket f på tillsynsmyndighetens offentliggörande av beslut bör genomföras genom föreskrifter i en förordning. Regeringen bedömer även att det inte bör införas några bestämmelser om medling för att genomföra artikel 7 i direktivet, dvs. att

medlemsstaterna får främja frivillig användning av effektiva och oberoende mekanismer för alternativ tvistelösning.

Till följd av gränsöverskridande handel bedömer regeringen att de krav på samarbete och utbyte av uppgifter med tillsynsmyndigheter i andra medlemsländer samt krav på rapportering som direktivet föreskriver bör regleras i en förordning. Några ytterligare bestämmelser om tillämpningen av lagen vid gränsöverskridande handel bör inte införas.

Regeringen föreslår att beslut enligt den nya lagen ska få överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Sekretess

Regeringen föreslår att sekretess ska gälla för vissa uppgifter i en statlig myndighets verksamhet som består i tillsyn över att den nya lagen om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter följs. Sekretessen ska gälla för uppgifter som kan identifiera anmälaren eller den leverantör som anmälan rör, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att anmälaren eller leverantören lider skada.

För uppgift i en allmän handling ska sekretessen gälla i högst 20 år. Tystnadsplikten som följer av den nya bestämmelsen ska ha företräde framför meddelarfriheten.

Därutöver bedömer regeringen att befintlig sekretesslagstiftning är tillräcklig när det gäller direktivets krav på skydd av andra uppgifter än anmälarens och leverantörens identitet. Det bör i en förordning införas en bestämmelse om informationsutbyte med andra medlemsstater och kommissionen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringen föreslår att den nya lagen och lagändringarna ska träda i kraft den 1 november 2021. Regeringen gör bedömningen att det inte bör införas några övergångsbestämmelser.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts något alternativt förslag till regeringens lagförslag. Utskottet anser att riksdagen av de skäl som anges i propositionen bör anta regeringens förslag om dels en ny lag för att skydda leverantörer som säljer jordbruks- och livsmedelsprodukter mot vissa otillbörliga handelsmetoder, dels ändring i offentlighets- och sekretesslagen.

Undantagande av de största leverantörsföretagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två motionsyrkanden om att leverantörsföretag med en årsomsättning som överstiger motsvarande 350 miljoner euro ska undantas skydd i den nya lagen.

Jämför reservationen (V).

Motionerna

Det föreslås i kommittémotion 2020/21:3914 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 1 att de största leverantörsföretagen med en årsomsättning på över motsvarande 350 miljoner euro ska undantas från den aktuella regleringen för att motverka att relativt små uppköpare ska kunna drabbas av otillbörliga handelsmetoder från en betydligt större leverantör. Motionärernas hållning är att de största aktörerna på marknaden inte ska ha lagliga fördelar gentemot betydligt mindre aktörer på samma marknad.

Även i kommittémotion 2020/21:3908 av Elin Segerlind m.fl. (V) föreslås att lagstiftningen ska göras tillämplig för leverantörer med en årsomsättning på högst motsvarande 350 miljoner euro och för köpare med en omsättning på mer än motsvarande 2 miljoner euro. Motionärerna menar att den svenska lagstiftningen bör spegla direktivets syfte, vilket är att skydda den mindre leverantören mot den större köparen. En lagstiftning som syftar till att skydda små livsmedelsproducenter mot större köpare bör undanta miljardföretag från skydd.

Direktivet

Det skydd som direktivet ger är avsett att gynna jordbruksproducenter och leverantörer av jordbruks- och livsmedelsprodukter beroende på deras relativa förhandlingsposition (skälsats 10). Skyddet är vidare avsett att gälla för större köpares marknadsbeteende gentemot leverantörer som har en svagare förhandlingsposition (skälsats 14). Otillbörliga handelsmetoder anses vara ett problem särskilt för små och medelstora företag i jordbruks- och livsmedelskedjan (skälsats 9). Enligt direktivet är de olika aktörernas omsättning ett passande värde för att mäta relativ förhandlingsstyrka (skälsats 14).

Mot denna bakgrund utgår tillämpningsområdet för direktivet från en trappmodell i fem steg som grundar sig på leverantörens och köparens relativa storlek sett till årsomsättning. Varje kategori av leverantörer skyddas vid affärer med köpare ur en större kategori. Enligt artikel 1.2 första stycket är direktivet således tillämpligt på vissa otillbörliga handelsmetoder som förekommer vid försäljning av jordbruks- och livsmedelsprodukter av

- leverantörer som har en omsättning på högst 2 miljoner euro till köpare som har en omsättning på mer än 2 miljoner euro

- leverantörer som har en omsättning på mer än 2 miljoner euro men högst 10 miljoner euro till köpare som har en omsättning på mer än 10 miljoner euro
- leverantörer som har en omsättning på mer än 10 miljoner euro men högst 50 miljoner euro till köpare som har en omsättning på mer än 50 miljoner euro
- leverantörer som har en omsättning på mer än 50 miljoner euro men högst 150 miljoner euro till köpare som har en omsättning på mer än 150 miljoner euro
- leverantörer som har en omsättning på mer än 150 miljoner euro men högst 350 miljoner euro till köpare som har en omsättning på mer än 350 miljoner euro.

Direktivet är alltid tillämpligt när en köpare av jordbruks- och livsmedelsprodukter är en offentlig myndighet, under förutsättning att leverantören har en årsomsättning på högst 350 miljoner euro.

Som redovisats ovan är direktivet ett s.k. minimidirektiv, vilket innebär att medlemsstaterna kan införa eller behålla nationella bestämmelser som ger ett starkare skydd än vad som följer av direktivet, så länge bestämmelserna är förenliga med den övriga EU-rätten. Direktivet kompletterar befintliga regler, inklusive de som fastställts genom frivilliga initiativ som exempelvis SCI (skälsats 41). Mot denna bakgrund har medlemsstaterna möjlighet att t.ex. inkludera fler företag än vad som omfattas av direktivet.

Propositionen

Som redovisats ovan föreslår regeringen att den nya lagen ska gälla oavsett leverantörens omsättning för alla köpare med en årsomsättning som motsvarar mer än 2 miljoner euro. Kravet på viss årsomsättning ska inte gälla myndigheter.

Som skäl till sitt förslag framhåller regeringen följande. Tillämpningsområdet enligt direktivets artikel 1.2 utgår från en trappmodell som grundar sig på leverantörens och köparens relativa storlek sett till årsomsättning. Regeringen påpekar att trappmodellen saknar motsvarighet i befintlig lagstiftning i medlemsstaterna. Regeringen påpekar vidare att eftersom direktivet är ett minimidirektiv har medlemsstaterna möjlighet att införa nationella regler som går längre än vad direktivet kräver, så länge dessa regler är förenliga med EU-rätten. En fråga är därför om det finns skäl att låta den nya lagen få ett bredare tillämpningsområde genom att inkludera fler aktörer än vad som följer av direktivet och om dessa skäl är tillräckliga för att motivera en överimplementering.

Regeringen framhåller i detta sammanhang att syftena med en ramlagstiftning på EU-nivå är att tillhandahålla gemensamma minimirammar mot otillbörliga handelsmetoder i jordbruks- och livsmedelskedjan. Ett argument för att använda trappmodellen skulle kunna vara att det är en fördel om direktivet genomförs på ett enhetligt sätt inom EU. En majoritet av EU:s medlemsstater

har emellertid redan specifik lagstiftning mot otillbörliga handelsmetoder. Denna lagstiftning omfattar i flera medlemsstater alla aktörer i jordbruks- och livsmedelskedjan, oavsett storlek. Vissa medlemsstaters lagstiftning är begränsad till vissa företag baserat på storlek eller position i jordbruks- och livsmedelskedjan. Även om medlemsstaterna till viss del kommer att anpassa sin lagstiftning kommer tillämpningsområdet för lagstiftningen att skilja sig åt mellan medlemsstaterna även efter genomförandet av direktivet.

Regeringen redovisar vidare att över 90 procent av de företag i Sverige som är köpare av jordbruks- och livsmedelsprodukter har en årsomsättning på högst 2 miljoner euro. Därmed skulle totalt över 90 procent av köparna av jordbruks- och livsmedelsprodukter inte omfattas av regelverket om direktivet genomförs enligt trappmodellen. Inte heller skulle större leverantörer som befinner sig på samma trappsteg som köparen omfattas av skyddet mot otillbörliga handelsmetoder.

De företag som har en högre omsättning än motsvarande 2 miljoner euro om året står för över 80 procent av den totala omsättningen. I Sverige har tre stora detaljhandelskedjor runt 90 procent av marknaden. Det innebär att leverantörerna typiskt sett har en svagare förhandlingsposition eftersom de är beroende av att deras produkter säljs hos dessa kedjor. Även relativt stora leverantörer kan därför ha en svagare förhandlingsstyrka än en köpare som befinner sig på samma trappsteg i trappmodellen. Eftersom direktivets syfte är att skydda svagare förhandlingsparter kan det enligt regeringen ifrågasättas om inte även dessa företag kan behöva skyddas av direktivets bestämmelser.

Regeringen anser att det finns flera begränsningar med en trappmodell som använder omsättning som mått på företagets förhandlingsstyrka. Förhandlingsstyrka kan exempelvis bero på såväl situation som aktör. Trappmodellen tar inte hänsyn till företagets marknadsandelar, vilka i sig kan medföra en stark förhandlingsposition. En annan effekt av ett genomförande enligt trappmodellen är att företagsstrukturer, dvs. hur företag väljer att organisera sina verksamheter, får stor påverkan på beräkningen av omsättningen. För beräkning av omsättning hänvisas i direktivets artikel 1.2 till kommissionens rekommendation 2003/361/EC om definitionen av mikroföretag samt små och medelstora företag. Enligt denna definition är beräkningen av en aktörs omsättning beroende av hur aktörens verksamhet är strukturerad. Ett företag kan vara fristående, vara ett partnerföretag eller vara anknutet till andra företag. Verksamheten som den för direktivet aktuella försäljningen avser kan t.ex. ingå som en liten del i en större koncern. Enligt regeringen blir företagets totala omsättning därmed ett mindre bra mått på förhandlingsstyrka.

Regeringen anser därutöver att det med trappmodellen även kan finnas en risk för att större köpare väljer leverantörer med en högre omsättning för att slippa träffas av direktivet och därmed väljer bort att handla med mindre leverantörer. En sådan utveckling är inte förenlig med direktivets syfte. Indelningen i olika storlekskategorier riskerar vidare att leda till oönskade tröskeeffekter samt till att såväl större som mindre företag anpassar sin företagsstruktur för att hamna i ett annat steg i trappan. Det blir ytterst

tillsynsmyndighetens uppgift att bedöma om ett företag faller inom lagens tillämpningsområde eller inte. Bedömningen kommer, om trappmodellen tillämpas, att bli olika beroende på vem handelspartnern är. Detta kan innebära såväl merarbete som merkostnader även för tillsynsmyndigheten. Enligt regeringen skulle alltså ett genomförande enligt trappmodellen innebära risk för oönskade effekter och en administrativ börda för såväl företagen som tillsynsmyndigheten.

Regeringen framhåller att om alla företag omfattades av regelverket skulle varken företag eller tillsynsmyndighet behöva lägga resurser på att räkna ut parternas årsomsättning. Det skulle inte heller gå att undvika att behöva tillämpa regelverket genom att anpassa sin företagsstruktur. Även risken för oönskade tröskeffekter skulle försvinna. Det kan också vara enklare för berörda företag att alla tillämpar samma regler.

Regeringen framhåller därutöver att systemet ska vara så enkelt som möjligt att förstå och tillämpa utan att för den sakens skull omfatta en stor mängd aktörer där det egentligen inte finns så stora problem. Om bara en omsättningsgräns införs, nämligen att endast köpare med en omsättning på över 2 miljoner euro omfattas av regelverket, undantas en stor mängd små företag. Över den gränsen omfattas alla köpare, oavsett storleken på den leverantör som köparen handlar av. Då räcker det för såväl företagen som tillsynsmyndigheten att få kunskap om huruvida köparens omsättning är större eller mindre än 2 miljoner euro. För köpare som har en högre årsomsättning än så blir den nya lagen alltid tillämplig medan den för köpare med en lägre omsättning inte blir tillämplig. Viss risk för tröskeffekter kan förekomma även med denna lösning men regeringen bedömer att de blir betydligt mindre än med ett genomförande där alla direktivets trappsteg införs. Att den nya lagen blir tillämplig för köpare med en omsättning över gränsen på 2 miljoner euro, oavsett leverantörens omsättning, innebär det att även stora leverantörer blir skyddade när de levererar till köpare som har en omsättning över gränsen. Detta är enligt regeringens mening rimligt med tanke på hur förhandlingsstyrkan mellan aktörerna ser ut inom den svenska dagligvaruhandeln.

Enligt regeringens bedömning har utökningen av vilka företag som i förhållande till direktivet omfattas av den nya lagen inte någon diskriminerande effekt. Reglerna kommer att gälla lika för alla företag över en viss storlek oavsett om de är etablerade i Sverige eller något annat land inom EU. Att låta reglerna omfatta fler köpare och transaktioner kan potentiellt påverka handeln i förhållande till andra EU-länder som genomför direktivet enligt trappmodellen. Det föreslagna genomförandet bidrar dock till att skydda parter vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter med en svagare förhandlingsposition, vilket är direktivets syfte. Även större leverantörer är ofta, på grund av koncentrationen inom den svenska detaljhandeln, i en svagare förhandlingsposition i förhållande till köpare som har en årsomsättning som överstiger 2 miljoner euro.

Regeringen framhåller avslutningsvis att de nationella reglerna även måste vara proportionerliga. Det är regeringens bedömning att detta krav är uppfyllt.

De föreslagna reglerna innebär att tillämpningen utvidgas något i förhållande till direktivet. Med hänsyn till att det redan i dag finns en differentierad lagstiftning i EU, som avses kunna kvarstå, kan en sådan utökning av tillämpningsområdet inte anses oproportionerlig.

Utskottets ställningstagande

Utskottet påminner om att direktivets syfte är att skydda svagare förhandlingsparter mot vissa otillbörliga handelsmetoder. Utskottet anser emellertid att det finns flera skäl att ifrågasätta huruvida detta syfte uppnås genom ett införlivande av direktivet i svensk rätt enligt trappmodellen. Liksom regeringen bedömer utskottet att det i stället finns fördelar för såväl berörda företag som tillsynsmyndigheten om alla tillämpar samma regler. De främsta fördelarna med ett sådant införlivande är dels att regelverket blir enkelt att förstå och tillämpa, dels att varken marknadens aktörer eller tillsynsmyndigheten behöver lägga resurser på att räkna ut parternas årsomsättning. Därutöver elimineras även möjligheten att genom en anpassad företagsstruktur undvika regelverkets krav.

Sammanfattningsvis bedömer utskottet att regeringens förslag om vilka leverantörer som ska omfattas av den nya lagen är väl avvägt. Därmed avstyrker utskottet motionerna 2020/21:3914 (SD) yrkande 1 och 2020/21:3908 (V).

Utvärdering av lagens konsekvenser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen ska utvärdera lagens konsekvenser och villkoren för köpare, leverantörer och primärproducenter i jordbruks- och livsmedelskedjan.

Motionerna

I kommittémotion 2020/21:3911 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 3 föreslås att den nya lagens konsekvenser samt villkoren för köpare, leverantörer och primärproducenter ska utvärderas två år efter lagens införande. Utvärderingen bör bl.a. omfatta en undersökning av styrkeförhållandena mellan marknadens aktörer och huruvida det till följd av lagen uppkommit nya situationer där större aktörer missbrukar sin ställning. Motionärerna tillägger att regeringen bör återkomma till riksdagen med resultatet av utvärderingen samt eventuellt lägga fram förslag till kompletterande lagstiftning.

I kommittémotion 2020/21:3914 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 2 föreslås att regeringen snarast möjligt efter införandet av den nya lagstiftningen ska utvärdera hur EU-ländernas olikartade genomförande av direktivet har påverkat svensk import och export samt villkoren för svenska företag av olika storlekar. Motionärerna framhåller att när olika länder tillämpar direktivet på olika sätt finns det en stor risk för att det blir oreda på EU:s inre marknad.

Direktivet

Med hänsyn till frågans gränsöverskridande dimension ställer direktivet krav på dels samarbete mellan de nationella tillsynsmyndigheterna, dels utvärdering och uppföljning av direktivet.

Av artikel 8.1–8.3 följer att medlemsstaterna ska säkerställa att tillsynsmyndigheterna samarbetar effektivt med varandra och med kommissionen och att de bistår varandra i utredningar som har en gränsöverskridande dimension. Tillsynsmyndigheterna ska träffas minst en gång om året för att diskutera tillämpningen av direktivet på grundval av de årliga rapporter som avses i artikel 10.2. Tillsynsmyndigheterna ska därutöver diskutera bästa praxis, nya fall och ny utveckling på området för otillbörliga handelsmetoder inom jordbruks- och livsmedelskedjan och ska utbyta information, särskilt om de genomförandeåtgärder de har antagit i enlighet med detta direktiv och om sina tillsynsmetoder.

Tillsynsmyndigheterna får anta rekommendationer för att främja en konsekvent tillämpning av detta direktiv och förbättra genomförandeåtgärder. Kommissionen ska organisera dessa möten. Kommissionen ska även inrätta och underhålla en webbplats som möjliggör utbyte av information mellan tillsynsmyndigheterna och kommissionen, särskilt i samband med de årliga mötena. Kommissionen ska dessutom inrätta en offentlig webbplats som anger de utnämnda tillsynsmyndigheternas kontaktuppgifter och länkar till webbplatser hos de nationella tillsynsmyndigheterna eller andra myndigheter i medlemsstaterna och som ger information om de nationella bestämmelserna för att införliva detta direktiv som avses i artikel 13.1.

Av artikel 12.1–12.4 följer att kommissionen senast den 1 november 2025 ska göra den första utvärderingen av direktivet och lägga fram en rapport om de viktigaste resultaten av utvärderingen inför Europaparlamentet och rådet samt även Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén. En sådan rapport ska, när så är lämpligt, åtföljas av lagstiftningsförslag. Utvärderingen ska åtminstone bedöma

- a. effektiviteten i de åtgärder som genomförts på nationell nivå i syfte att bekämpa otillbörliga handelsmetoder inom jordbruks- och livsmedelskedjan
- b. effektiviteten i samarbetet mellan behöriga tillsynsmyndigheter och ska, i tillämpliga fall, identifiera metoder för att förbättra det samarbetet.

Kommissionen ska i synnerhet basera den rapport som avses ovan på de årliga rapporter som avses i artikel 10.2, dvs. de rapporter som medlemsstaterna ska sända till kommissionen om hur bestämmelserna enligt detta direktiv tillämpats och genomförts i medlemsstaten under föregående år. Kommissionen får, om det är nödvändigt, begära ytterligare uppgifter från medlemsstaterna, t.ex. information om effektiviteten i de åtgärder som har genomförts på nationell nivå och effektiviteten i samarbete och ömsesidigt bistånd.

Därutöver följer att kommissionen senast den 1 november 2021 ska lägga fram en interimistisk rapport om läget i införlivandet och genomförandet av detta direktiv inför Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén.

Propositionen

Utöver vad som följer av direktivet i fråga om uppföljning och utvärdering, vilket redovisas ovan, framhåller regeringen att kommissionen vid expertgruppsmöten om genomförandet av direktivet har uttalat att praktiska tillämpningsfrågor i ärenden med gränsöverskridande dimensioner som lyfts av medlemsstaterna får diskuteras vid det löpande utbytet mellan tillsynsmyndigheterna som föreskrivs i direktivet. Såvitt framgår av direktivet kommer frågor om samarbete mellan behöriga tillsynsmyndigheter att bli föremål för en första utvärdering som kommissionen ska presentera i en rapport till bl.a. Europaparlamentet och rådet senast den 1 november 2025 (artikel 12). Rapporten ska åtföljas av lagstiftningsförslag om det är lämpligt. Regeringen påpekar att unionslagstiftarens ambition således torde vara att samarbetet mellan tillsynsmyndigheterna ska utvecklas och fördjupas. Om det vid utvärderingarna av genomförandet visar sig att det finns stora problem att hantera detta i praktiken får frågan om ytterligare verktyg på EU-nivå aktualiseras.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottet innebär regeringens lagförslag ett förbättrat regelverk för att minimera förekomsten av otillbörliga affärsmetoder inom jordbruks- och livsmedelskedjan. Samtidigt är utskottet väl medvetet om att det nya regelverket kommer att innebära långtgående förändringar i hur dagens marknad för jordbruks- och livsmedelsprodukter fungerar. Utskottet ser därför positivt på att direktivet ställer krav på kommissionen att utvärdera effektiviteten i de åtgärder som genomförts på nationell nivå för att bekämpa otillbörliga handelsmetoder inom jordbruks- och livsmedelskedjan samt hur väl samarbetet mellan behöriga tillsynsmyndigheter fungerar.

Enligt utskottets mening behövs det emellertid även en nationell utvärdering av direktivets genomförande som specifikt undersöker det nya regelverkets konsekvenser för aktörerna på den svenska marknaden. Det kan inte uteslutas att lagen kan ge upphov till oönskade konsekvenser som behöver adresseras i en kompletterande lagstiftning. Utskottet ser därför ett tydligt

behov av att regeringen granskar och analyserar följderna av den nya lagstiftningen.

Utskottet anser att utvärderingen ska ta sikte på konsekvenserna av den nya lagen samt villkoren för köpare, leverantörer och primärproducenter. I utvärderingen bör det ingå att undersöka styrkeförhållandena mellan marknadens aktörer, huruvida det till följd av lagen uppkommit nya situationer där större aktörer missbrukar sin ställning, utvecklingen av prissättningen i leverantörsledet, påverkan på slutpris för konsument och påverkan på primärproducenter samt utvecklingen av matsvinnet som en konsekvens av begränsade möjligheter att avboka beställda varor.

Utskottet har under ärendets beredning tagit del av uppgifter och bedömningar från Konkurrensverket och ett antal av marknadens aktörer, bl.a. i fråga om en utvärdering av den nya lagstiftningen. Enligt utskottet är det av stor vikt att den kommande utvärderingen ges tillräcklig tid för att riksdagen ska kunna få en fullödlig bild av konsekvenserna av det nya regelverket samtidigt som de omedelbara effekterna för marknadens aktörer behöver uppmärksammas så snart som möjligt. Utskottet bedömer därför att regeringens uppföljning ska bestå av dels en återrapportering av utvärderingsarbetet två år efter lagens ikraftträdande, dels en slutrapportering fyra år efter lagens ikraftträdande. Regeringen bör återkomma till riksdagen med resultaten av utvärderingen samt vid behov förslag till kompletterande lagstiftning. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen. Därmed bifaller utskottet delvis motion 2020/21:3911 (M) yrkande 3.

Utskottet bedömer att regeringens utvärdering framför allt bör ta sikte på villkoren för marknadens aktörer och inte specifikt handla om direktivets genomförande i andra medlemsstater. Därför avstyrker utskottet motion 2020/21:3914 (SD) yrkande 2.

Reservation

Undantagande av de största leverantörsföretagen, punkt 2 (V)

av Elin Segerlind (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2020/21:3908 av Elin Segerlind m.fl. (V) och
avslår motion
2020/21:3914 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Mitt parti välkomnar en ny lagstiftning för att förhindra otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter. Brist på rättvisa villkor för försäljning och köp inom livsmedelssektorn riskerar annars att ge negativa effekter såväl för jordbrukare och småföretagare som för konsumenter. Inte minst riskerar de största negativa effekterna att uppstå för befolkningen i såväl glesbygd som jordbruksbygder när det är avsevärda obalanser i förhandlingsstyrkan mellan leverantörer och köpare.

Mitt parti ställer sig i stora delar därför bakom det som regeringen föreslår i propositionen, men delar de invändningar som både Konkurrensverket och Svensk Handel gett uttryck för. Att även mycket stora leverantörer med hög omsättning ska omfattas av samma skydd som de mindre leverantörerna är inte i enlighet med direktivets syfte. Denna utvidgning av tillämpningsområdet innebär att regelverket kan få en annan verkan än vad som åsyftats i direktivet och behöver övervägas ytterligare. Regeringens förslag riskerar t.ex. att enskilda butiker inte kan avbeställa med kortare varsel än 30 dagar från stora koncerner eller att en köpare som har en stor koncern som leverantör och vill ändra i avtalet för att stärka social och miljömässig hållbarhet kan riskera att anses bete sig otillbörligt.

Med anledning av detta föreslår mitt parti att lagstiftningen i stället görs tillämplig för leverantörer med en årsomsättning på högst motsvarande 350 miljoner euro och för köpare med en omsättning på mer än motsvarande 2 miljoner euro. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Särskilt yttrande

Sverigedemokraternas förslag med anledning av regeringens lagförslag (SD)

Runar Filper (SD), Martin Kinnunen (SD) och Staffan Eklöf (SD) anför:

En uppföljning av regeländringens konsekvenser för bl.a. handelsvolym, vinstmarginaler, lönsamhet och allmän konkurrenssituation för marknadsaktörer är viktig för att tidigt se eventuella effekter av regeländringen på aktörernas ställning och förmåga att verka. Vidare är frågan om effekter av gränser för reglernas tillämplighet komplex. Även fast vi ser att problem kan uppstå med regeringens förslag till regleringsmodell tror vi att det är den bästa och ställer oss bakom den. Politiken bör vara ödmjuk i den här frågan och utvärdera snart samt ha beredskap för framtida förändringar.

Sverigedemokraterna stöder utskottets förslag till tillkännagivande om en utvärdering av den nya lagstiftningen och med hänvisning till detta väljer vi att inte reservera oss för kommittémotion 2020/21:3914 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 2 om en utvärdering av medlemsstaternas olikartade genomförande av direktivet. Vi kommer dock att noga följa det kommande utvärderingsarbetet och återkomma med förslag om det finns skäl för det.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2020/21:134 Förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Följdmotionerna

2020/21:3908 av Elin Segerlind m.fl. (V):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstiftningen bör göras tillämplig för leverantörer med en årsomsättning på högst 350 miljoner euro och för köpare med en omsättning på mer än 2 miljoner euro och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3911 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera den nya lagens konsekvenser samt villkoren för köpare, leverantörer och primärproducenter två år efter lagens införande och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3914 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att även undanta de största leverantörsföretagen, med en årsomsättning på över 3,5 miljarder kronor, från den aktuella regleringen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast möjligt efter införandet av denna lagstiftning ska utvärdera hur EU-ländernas olikartade genomförande av det gemensamma EU-direktivet har påverkat svensk import och export samt villkoren för svenska företag av olika storlekar och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter

Härigenom föreskrivs¹ följande.

Lagens syfte och tillämpningsområde

1 § Denna lag syftar till att skydda leverantörer av jordbruks- och livsmedelsprodukter mot vissa otillbörliga handelsmetoder.

2 § Lagen gäller vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter om köparen eller leverantören är etablerad i Sverige och köparen

1. har en årsomsättning som motsvarar mer än två miljoner euro, eller
 2. är en myndighet som är etablerad i Europeiska unionen.
- Lagen gäller inte om köparen är en konsument.

Ord och uttryck

3 § I denna lag betyder

1. *jordbruks- och livsmedelsprodukter*: produkter som förtecknas i bilaga I till fördraget om Europeiska unionens funktionssätt samt produkter som inte förtecknas i den bilagan men som framställs för användning som livsmedel genom användning av produkter som förtecknas i den bilagan,

2. *köpare*: en fysisk eller juridisk person, en grupp av fysiska eller juridiska personer, eller en myndighet som köper jordbruks- och livsmedelsprodukter, och

3. *leverantör*: en fysisk eller juridisk person som säljer jordbruks- och livsmedelsprodukter.

4 § Vid tillämpning av denna lag ska med myndighet jämställas

1. en beslutande församling i en kommun eller en region, eller en motsvarande beslutande församling i en annan medlemsstat i Europeiska unionen,

2. ett sådant offentligt styrt organ som avses i 1 kap. 18 § lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, och

3. en sammanslutning av

- a) en eller flera myndigheter eller beslutande församlingar, eller
- b) flera offentligt styrda organ.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets (EU) direktiv 2019/633 av den 17 april 2019 om otillbörliga handelsmetoder mellan företag i jordbruks- och livsmedelskedjan, i den ursprungliga lydelsen.

Förbud mot otillbörliga handelsmetoder

5 § Följande metoder som tillämpas av en köpare av jordbruks- och livsmedelsprodukter är förbjudna:

1. att betala senare än 30 dagar efter den tidpunkt som anges i 6 eller 7 §,
2. att annullera en order med kortare varsel än 30 dagar, om inte något annat följer av föreskrifter som meddelats med stöd av 10 §,
3. att ensidigt genomdriva en ändring av villkoren i ett avtal i fråga om intervall, metod, plats, tid eller volym för en leverans, kvalitetskrav, betalning eller pris,
4. att ensidigt genomdriva en ändring av villkoren i ett avtal i fråga om de tjänster som anges i 12 § första stycket 3–5 eller andra stycket,
5. att kräva betalning av leverantören för sådant som inte är kopplat till leverantörens försäljning,
6. att begära att leverantören ska betala kostnaderna för försämring som sker eller förlust som uppkommer i köparens lokaler eller efter det att den köprättsliga risken har övergått till köparen, när sådan försämring eller förlust inte beror på leverantörens försumlighet eller fel,
7. att inte tillmötesgå leverantörens begäran att få en skriftlig bekräftelse av villkoren i ett avtal,
8. att vidta eller hota med att vidta kommersiella repressalier mot en leverantör som utövar sina avtalsenliga eller juridiska rättigheter, och
9. att kräva ersättning av leverantören för kostnaden för att hantera klagomål från kunder i samband med försäljningen av leverantörens jordbruks- och livsmedelsprodukter när det inte förekommit försumlighet eller fel från leverantörens sida.

Bestämmelser om obehöriga angrepp på företagshemligheter finns i lagen (2018:558) om företagshemligheter.

6 § För ett avtal som innebär att jordbruks- och livsmedelsprodukter ska levereras regelbundet börjar betalningsperioden om 30 dagar löpa från

1. dagen då leveransperioden löper ut, om leveranser har gjorts under den avtalade leveransperioden, eller
2. dagen då det belopp som ska betalas för leveransperioden fastställs, om den dagen infaller senare än den dag då leveransperioden löper ut.

Om det är köparen som fastställer det belopp som ska betalas tillämpas första stycket 1.

Vid tillämpningen av första stycket ska den avtalade leveransperioden anses omfatta högst 30 dagar.

7 § För ett avtal som inte innebär att jordbruks- och livsmedelsprodukter ska levereras regelbundet börjar betalningsperioden om 30 dagar löpa från

1. leveransdagen, eller
2. dagen då det belopp som ska betalas fastställs, om denna dag infaller senare än leveransdagen.

Om det är köparen som fastställer det belopp som ska betalas tillämpas första stycket 1.

8 § Förbudet i 5 § första stycket 1 gäller inte en köpare som har kommit överens med en leverantör om en värdefördelningsklausul i den mening som avses i artikel 172 a i Europaparlamentets och rådets förordning (EU)

nr 1308/2013 av den 17 december 2013 om upprättande av en samlad marknadsordning för jordbruksprodukter och om upphävande av rådets förordningar (EEG) nr 922/72, (EEG) nr 234/79, (EG) nr 1037/2001 och (EG) nr 1234/2007.

9 § Förbudet i 5 § första stycket 1 gäller inte en betalning som görs

1. inom ramen för skolprogrammet i enlighet med artikel 23 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1308/2013,

2. av ett offentligt organ som tillhandahåller hälso- och sjukvård i den mening som avses i artikel 4.4 b i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/7/EU av den 16 februari 2011 om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner,

3. enligt ett avtal med en leverantör av druvor eller must för vinframställning, förutsatt att

a) de specifika betalningsvillkoren ingår i ett standardavtal som före den 1 januari 2019 har förklarats bindande av medlemsstaten i enlighet med artikel 164 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1308/2013 och att denna utvidgning av standardavtalet förnyas av medlemsstaten från och med den dagen utan några betydande förändringar av betalningsvillkoren som är till nackdel för leverantörer av druvor eller must, och

b) avtalet gäller i flera år.

10 § Regeringen får meddela föreskrifter om att en kortare period än vad som anges i 5 § första stycket 2 ska gälla i särskilda sektorer.

11 § Förbudet i 5 § första stycket 7 gäller inte om avtalet avser jordbruks- och livsmedelsprodukter som en medlem av en producentorganisation levererar till organisationen, om organisationens stadgar eller de regler och beslut som fastställs i eller följer av stadgarna innehåller bestämmelser med liknande effekt på villkoren i avtalet.

12 § Följande metoder som tillämpas av en köpare av jordbruks- och livsmedelsprodukter är förbjudna, om köparen och leverantören inte klart och tydligt har avtalat om dem i förväg:

1. att returnera osålda jordbruks- och livsmedelsprodukter till leverantören utan att betala för dem,

2. att returnera osålda jordbruks- och livsmedelsprodukter utan att betala för bortscaffandet av dem,

3. att kräva betalning som ett villkor för att leverantörens jordbruks- och livsmedelsprodukter ska lagras, skyltas med eller listas, eller för att tillhandahålla sådana produkter på marknaden,

4. att kräva att leverantören ska betala för köparens marknadsföring av jordbruks- och livsmedelsprodukter, och

5. att kräva att leverantören ska betala personalkostnader för att inreda lokaler som används vid försäljning av leverantörens jordbruks- och livsmedelsprodukter.

En handelsmetod som innebär att leverantören ska bära hela eller en del av kostnaden för rabatter på jordbruks- och livsmedelsprodukter som köparen säljer som en del av en marknadsföringskampanj är förbjuden

1. om köparen och leverantören inte klart och tydligt har avtalat om den i förväg, och

2. om köparen inte innan kampanjen inleds anger under vilken tidsperiod som åtgärderna ska genomföras och den förväntade mängd produkter som kommer att beställas.

13 § Om en metod som avses i 12 § första stycket 3–5 eller andra stycket är tillåten och tillämpas i ett visst fall ska köparen på leverantörens begäran lämna en skriftlig beräkning av betalningen per enhet eller av den sammanlagda betalningen. Om en metod som avses i 12 § första stycket 3–5 är tillåten ska köparen också på leverantörens begäran lämna en skriftlig kostnadsberäkning och underlaget för denna beräkning.

Tillsyn

14 § Den myndighet som regeringen bestämmer (tillsynsmyndigheten) utövar tillsyn över att denna lag och föreskrifter som meddelats med stöd av lagen följs.

15 § Om det behövs för att tillsynsmyndigheten ska kunna utöva tillsyn får myndigheten förelägga

1. en köpare, leverantör eller någon annan att tillhandahålla uppgifter, handlingar eller annat, och

2. den som förväntas kunna lämna upplysningar i saken att inställa sig till förhör på tid och plats som myndigheten beslutar.

Tillsynsmyndigheten får besluta att ett föreläggande enligt första stycket ska gälla omedelbart.

16 § Den som ett föreläggande enligt 15 § första stycket 1 riktas mot är inte skyldig att tillhandahålla en skriftlig handling

1. vars innehåll kan antas vara sådant att en advokat eller en advokats biträde inte får höras som vittne om innehållet, och

2. som innehas av advokaten eller biträdet eller av den som tystnadsplikten gäller till förmån för.

17 § Om det behövs för att tillsynsmyndigheten ska kunna utöva tillsyn har myndigheten rätt att få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen där köparen bedriver verksamhet, dock inte bostäder.

18 § Tillsynsmyndigheten får begära handräckning av Kronofogdemyndigheten för att genomföra en sådan åtgärd som anges i 17 §. Vid handräckning gäller bestämmelserna i utsköningsbalken om verkställighet av förpliktelser som inte avser betalningsskyldighet, avhysning eller avlägsnande. Kronofogdemyndigheten ska dock inte underrätta den som åtgärden ska genomföras hos innan verkställighet sker.

Åtgärder mot otillbörliga handelsmetoder

Förelägganden

19 § Tillsynsmyndigheten får förelägga en köpare att upphöra med

1. att tillämpa en sådan handelsmetod som är förbjuden enligt 5 § första stycket eller 12 §, och

2. att obehörigen angripa leverantörens företagshemligheter enligt lagen (2018:558) om företagshemligheter.

Tillsynsmyndigheten får även förelägga en köpare att lämna en sådan skriftlig beräkning som avses i 13 §.

Ett föreläggande enligt första stycket gäller omedelbart, om något annat inte beslutas.

Sanktionsavgift

20 § Tillsynsmyndigheten får besluta att en köpare som har tillämpat en sådan handelsmetod som är förbjuden enligt 5 § första stycket eller 12 § ska betala en sanktionsavgift. En sanktionsavgift får även beslutas om en köpare obehörigen har angripit leverantörens företagshemligheter enligt lagen (2018:558) om företagshemligheter.

En sanktionsavgift ska inte beslutas i ringa fall.

Sanktionsavgiften ska tillfalla staten.

21 § En sanktionsavgift får inte beslutas för en överträdelse som omfattas av ett föreläggande vid vite enligt denna lag om överträdelsen ligger till grund för en ansökan om utdömande av vitet.

22 § Sanktionsavgiften får inte överstiga en procent av omsättningen föregående räkenskapsår för den som beslutet riktas mot.

När sanktionsavgiftens storlek fastställs ska särskild hänsyn tas till överträdelsens art, varaktighet och omfattning. Hänsyn ska också tas till om den som beslutet riktar sig mot tidigare har överträtt förbudet och vilka förutsättningar som finns för att betala avgiften.

23 § Ett beslut om sanktionsavgift enligt 20 § ska meddelas inom fem år från det att överträdelsen upphörde.

24 § En sanktionsavgift ska betalas till tillsynsmyndigheten inom 30 dagar från det att beslutet om att ta ut avgiften har fått laga kraft eller inom den längre tid som anges i beslutet.

Om sanktionsavgiften inte betalas inom den tid som anges i första stycket, ska tillsynsmyndigheten lämna den obetalda avgiften för indrivning. Bestämmelser om indrivning av statliga fordringar finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Verkställighet får ske enligt utsökningsbalkens bestämmelser.

25 § Sanktionsavgiften faller bort till den del beslutet om avgift inte har verkställts inom fem år från det att beslutet fick laga kraft.

Vite

26 § Ett föreläggande enligt 15 eller 19 § får förenas med vite.

Överklagande

27 § Tillsynsmyndighetens beslut enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Denna lag träder i kraft den 1 november 2021.

2 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

dels att 30 kap. 30 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 30 kap. 23 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

30 kap.

23 b §

Sekretess gäller i en statlig myndighets verksamhet som består i tillsyn över efterlevnaden av lagen (2021:000) om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter för uppgift som kan avslöja identiteten på den som har gjort en anmälan enligt den lagen om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att anmälaren lider skada. Detsamma gäller för uppgift om identiteten på en leverantör som en sådan anmälan rör.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst 20 år.

30 §²

Den tystnadsplikt som följer av 2 § första stycket första meningen, 4 § första stycket 2, 4 a § första stycket 2, 4 b § första stycket, 6 b § första stycket, 12 § första stycket och andra stycket 2, 12 a § första stycket och andra stycket 2, 12 b § första stycket 2, 13 §, 15 § första stycket 2, 23 § första stycket 2, 23 a § och 27 § första stycket 2 och den tystnadsplikt som följer av ett förbehåll som gjorts med stöd av 9 § andra meningen, 14 § andra meningen, 26 § andra meningen eller 29 § andra meningen

Den tystnadsplikt som följer av 2 § första stycket första meningen, 4 § första stycket 2, 4 a § första stycket 2, 4 b § första stycket, 6 b § första stycket, 12 § första stycket och andra stycket 2, 12 a § första stycket och andra stycket 2, 12 b § första stycket 2, 13 §, 15 § första stycket 2, 23 § första stycket 2, 23 a §, 23 b § och 27 § första stycket 2 och den tystnadsplikt som följer av ett förbehåll som gjorts med stöd av 9 § andra meningen, 14 § andra meningen, 26 § andra meningen eller 29 § andra

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets (EU) direktiv 2019/633 av den 17 april 2019 om otillbörliga handelsmetoder mellan företag i jordbruks- och livsmedelskedjan, i den ursprungliga lydelsen.

² Senaste lydelse 2018:1919.

inskränker rätten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 2 §§ yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter.

Den tystnadsplikt som följer av 24 § inskränker rätten att meddela och offentliggöra uppgifter, när det är fråga om uppgift om andra ekonomiska eller personliga förhållanden än affärs- och driftförhållanden för den som trätt i affärsförbindelse eller liknande förbindelse med den som är föremål för myndighetens verksamhet.

Den tystnadsplikt som följer av 18 § inskränker rätten att meddela och offentliggöra uppgifter, när det är fråga om uppgift om en enskilds personliga förhållanden vars röjande kan vålla allvarligt men.

Denna lag träder i kraft den 1 november 2021.